

КУЛЬТУРА ТА ДУХОВНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Проблеми культури та духовності завжди були у центрі уваги, як зарубіжних так і вітчизняних дослідників. Значний внесок у вивчення проблеми культури та духовності зробили А. Алексєєнко, С. Анісімова, М. Вебер та інші. Вперше теорію інформаційного суспільства було сформульовано в 60-х – 70-х рр. ХХ століття. Сам термін, на думку дослідників, запровадив професор Токійського технічного інституту Ю. Хаяші. Вагомий внесок у розвиток теорії інформаційного суспільства зробили дослідники Дж. Андерле, Д. Белл, К. Дойч, Є. Масуда, Ф. Махлун, Дж. Фарадей та інші. Наприкінці ХХ століття, утворилося дві групи вчених, які по-різному тлумачили поняття «інформаційне суспільство». Одні стверджують, що інформаційне суспільство не жодного нового явища, яке могло існувати протягом останніх декількох десятиліть і немає аналогів в попередніх епохах. Інші ж наголошують, що вплив інформаційних технологій на суспільство пов'язаний з появою нових глобальних суспільних відносин, котрі можна описати як появу суспільства, в якому переважають інформаційні послуги. На думку відомого американського футуролога А. Тоффлера знання і інформація стають найважливішими ресурсами влади, що мінімізують витрати ресурсів влади та дозволяють досягти бажаних цілей.

Значний внесок у розуміння інформаційного суспільства та перспектив його розвитку в Україні зробив В. Данильян. Ним проаналізовано різні підходи щодо визначення поняття «інформаційне суспільство» та відмічено, що жоден із підходів не є правильним для вивчення настільки складного феномену. Насправді, він відкрив новий підхід до визначення цього поняття, який ґрунтується на таких положеннях:

по – перше, зрозуміти сутність інформаційного суспільства неможливо без знання категорії «інформація»;

по – друге, важливою складовою питання інформаційного суспільства є визнання високої динамічності його розвитку, глобального характеру змін в усіх сферах життєдіяльності людини.;

по – третє, при визначенні інформаційного суспільства необхідно використовувати такий термін, як «інформатизація»

Виходячи з цих положень, В. Данильян запропонував своє визначення інформаційного суспільства. На його думку інформаційне суспільство – це якісно новий етап соціотехнічної еволюції суспільства, що формується в результаті довгострокових тенденцій попереднього соціально-економічного розвитку, який передбачає збільшення ролі інформації та знань, а також формування та споживання інформаційних ресурсів у всіх системах життєдіяльності суспільства за допомогою розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що існують у глобальних масштабах.

Однією з особливостей сучасного періоду є збільшення обсягу інформації і залучення людини з перших днів життя до інформаційного простору. З одного боку, людина отримує величезні можливості доступу до подій у світі, і навпаки – ризикує перетворитися на спостерігача, споживача інформації.

Сучасне життя важко уявити без засобів масової інформації. Радіо, телебачення, періодичні видання стали незамінними атрибутами світу людини. У постіндустріальному житті влада знань та інформації стає вирішальною в управлінні державою, відтісняючи на другий план вплив грошей. Засоби масової інформації виражають та формують громадську думку в світі. Громадська думка формується в процесі руху інформації в суспільстві, відображає людське буття, суспільну практику людей та виступає як регулятор діяльності. Слід ще зазначити, що ЗМІ впливають на дії, вчинки та свідомість людей. Також громадська думка є знаряддям політики в країні. Становлення та розвиток інформаційного суспільства в Україні стали предметом дослідження вітчизняних вчених – О. Бажал, В. Гавловський, В. Данильян, В. Тереза та інші.

Під інформаційною культурою суспільства розуміють здатність ефективно використовувати його інформаційні ресурси та засоби інформаційних комунікацій, а також застосовувати для цих цілей передові досягнення в області розвитку інформатизації та інформаційних технологій.

Основними чинниками розвитку інформаційної культури є:

1. Система освіти, що визначає загальний рівень інтелектуального розвитку людей, їх матеріальних та духовних потреб.

2. Інформаційна інфраструктура суспільства, що визначає можливості отримувати, передавати і використовувати необхідну для них інформацію.

3. Розвиток економіки країни, від якого залежать матеріальні здібності здобуття людьми необхідної освіти, а також придбання та використання сучасних засобів телекомунікації.

Розглянемо, що означає термін «духовність». Під «духовністю» кожна людина розуміє внутрішнє психічне життя людини, яка прагне жити, «діяти для інших». пізнаючи себе та світ. Духовність потребує безпеки, охорони зі сторони самого індивіда, суспільства чи держави. Духовність суб'єкта виражається через буття людини. Тобто, вона знаходиться в постійній взаємодії з зовнішнім світом, контактує та обмінюється інформацією. Людина суспільстві одночасно є суб'єктом та об'єктом виховання. Виховний вплив на людину здійснюється, як у рамках соціальної системи, так і в рамках сфери суспільства. У

формування духовності особистості могутнім інструментом є засоби масової інформації. Зміст ЗМІ є джерелом і основою розвитку духовності особистості.

Важливою ознакою функціонування культури, духовності в інформаційному суспільстві є вплив техніки на розвиток людини та суспільства. Техніка – це передусім засіб діяльності, взаємозв'язок природи та суспільства. Тобто, техніка – це здібність не тільки людини, а й природи. У широкому сенсі техніка не обмежується світом природи, вона притаманна духовному світу людини. Наведу приклади: техніка мислення, техніка дискусій, техніка любові, техніка живопису, техніка управління тощо. К. Ясперс писав, що техніка не тільки наближує нас до пізнання, але й відкриває перед нами новий світ та нові можливості існування в ньому. Саме Ясперс вперше порушив проблему естетики в технологізованому світі.

На даному етапі розвитку суспільство не може одходитися без інформаційного забезпечення. Навіть в медицині, починаючи з 90-х років ХХ століття, почали використовувати інформаційні ресурси. Культура та засоби масової інформації не можуть обходитися без інформаційного забезпечення.

Інформаційне суспільство, де в широкому плані використовуються сучасні технології, інформатизація та комп'ютеризація, пов'язане з формуванням нових зв'язків і потоків в управлінні, науці, освіті, виробництві та культурі взагалі.

Пріоритетними проблемами інформаційного суспільства є, на мій погляд, не стільки технічні, а насамперед соціокультурні, духовні критерії, що мають ефективно і гармонійно забезпечувати взаємозв'язок людини та комунікаційного середовища, сприяти збереженню та формуванню духовних цінностей на усіх етапах історичного розвитку.

Отже, можна зробити висновок, що інформація є найважливішою ланкою суспільства. Проаналізувавши написане, можна сказати, що прислів'я: «Якщо ти володієш інформацією, ти володієш всім світом» є реальністю. На даному етапі розвитку суспільства, розвиток інформаційних технологій прогресує. Кожна людина задіяна в тих чи інших засобах інформації. Вся діяльність людини, навіть культура та духовне життя, в якійсь мірі, залежить від інформації.

Інформація перетворюється в наймогутніший інститут, який має величезний вплив на життя людей.

Він формує наш світогляд, думку проте, що відбувається в світі, нашу культуру. наш духовний світ тощо.

Отже, інформація займає вагому частину життя кожної людини, кожної держави та кожного суспільства в цілому.

Проблема інформаційного суспільства набуває глобального значення. Скоро вся діяльність людини буде складатися з інформаційних технологій.